

Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması

Erol Esen

Celal Bayar Üniversitesi

[ORCID: 0000-0002-8285-2666](https://orcid.org/0000-0002-8285-2666)

erol.esen@cbu.edu.tr

Barışcan Öztürk

Çukurova Üniversitesi

[ORCID: 0000-0001-7001-3032](https://orcid.org/0000-0001-7001-3032)

bariscano@hotmail.com

Adil Kaval

Ege Üniversitesi

[ORCID: 0000-0002-1708-287X](https://orcid.org/0000-0002-1708-287X)

adilkaval@hotmail.com

Öz

Bu çalışmanın amacı, Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlamasını gerçekleştirmek, bu kapsamda geçerlik ve güvenirlilik çalışmalarını yapmaktır. Çalışmanın bir diğer amacı ise üniversite öğrencilerinin çevrimiçi cinsel tacize maruz kalmalarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesidir. Çalışmaya 340 üniversite öğrencisi (221 kadın, 119 erkek) katılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek amacıyla 340 katılımcıdan elde edilen veri seti ile Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Ölçeğin orijinalinde olduğu gibi 12 maddeden oluşan 2 faktörlü (cinsel ilgi ve cinsiyet temelli taciz) yapısı doğrulanmıştır. DFA sonucunda ulaşılan uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür ($\chi^2/df= 3.77$; GFI= .91; SRMR= .045; CFI= .95; NFI= .93; IFI= .95; TLI= .94). Cinsel ilgi ve cinsiyet temelli taciz boyutlarına ve ölçeğin bütününe ilişkin Cronbach alfa değerleri sırasıyla .93, .83, .94 olarak bulunmuştur. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği (ÇCTÖ)'nin Türkçe formunun çevrimiçi cinsel taciz deneyimini ölçmek amacıyla kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir. Bununla birlikte araştırmada kadın katılımcıların çevrimiçi cinsel taciz puan ortalamalarının hem alt boyutlarda hem de ölçeğin bütününde erkeklere göre anlamlı şekilde yüksek olduğu, istenmeyen cinsel ilgiye ve cinsiyet temelli tacize daha yoğun şekilde maruz kaldıkları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çevrimiçi cinsel taciz, ölçek uyarlama, geçerlik, güvenirlilik.

•••••

<http://federgi.ankara.edu.tr>

Adaptation of Online Sexual Harassment Scale into Turkish: A Validity And Reliability Study

Erol Esen

Celal Bayar University

[ORCID: 0000-0002-8285-2666](https://orcid.org/0000-0002-8285-2666)

erol.esen@cbu.edu.tr

Barışcan Öztürk

Çukurova University

[ORCID: 0000-0001-7001-3032](https://orcid.org/0000-0001-7001-3032)

bariscano@hotmail.com

Adil Kaval

Ege University

[ORCID: 0000-0002-1708-287X](https://orcid.org/0000-0002-1708-287X)

adilkaval@hotmail.com

Abstract

The aim of this study is to adapt the Online Sexual Harassment Scale (OSHS) into Turkish and examine the validity and reliability of the Turkish form. The study also aims to examine whether university students' exposure to online sexual harassment differs in terms of gender. Data obtained from 340 university students (221 women, 119 men). In order to determine the construct validity of the scale, Confirmatory Factor Analysis (CFA) was conducted. CFA results confirmed the two-factor structure (gender harassment and unwanted sexual attention) of the Turkish form like original scale. Fit indices obtained from CFA ($\chi^2/df= 3.77$; GFI= .91; SRMR= .045; CFI= .95; NFI= .93; IFI= .95; TLI= .94), pointed out that two-factor structure of Turkish form has an acceptable fit. Cronbach's alpha reliability coefficients for unwanted sexual attention and gender harassment dimensions, and the whole scale were found to be .93, .83, and .94, respectively. When all these findings are evaluated as a whole, the Turkish form of the OSHS is a valid and reliable measurement tool that can be used to evaluate the level of exposure to online sexual harassment. Additionally, it is found that women OSHS scores were significantly higher than men in both sub-dimensions and the whole scale, in other words women were subjected to online sexual harassment (gender harassment and unwanted sexual attention) significantly more than men.

Anahtar Kelimeler: sexual harassment, scale adaptation, validity, reliability

• • • • •

<http://federgi.ankara.edu.tr>

Giriş

Cinsel şiddet; bireylerin cinsel bütünlüğünü hedef alan istenmeyen eylemlerden oluşan, maruz kalanların yaşamlarında olumsuz izler bırakan, küresel ölçekte bir insan hakkı ihlalidir (Delziovo vd. 2017; Wolf ve Hulsizer 2013). Cinsel şiddet, aileler, romantik ilişkiler, okullar, iş yerleri, kampüsler gibi çok farklı ortamlarda görülebilmektedir. Neredeyse her yerde internete erişebilmenin ve “akıllı” cihazların temelini attığı dijital devrim, iletişimin ve bilgi paylaşımının kolaylaşmasının yanı sıra yeni bir sosyalleşme kültürünün doğmasında en etkin rolü oynamıştır (Katz ve Crocker 2015). Dijital devrim; elektronik posta, anlık mesajlaşma, emojiler, görüntülü konuşma, çeşitli tanışma uygulamaları ve sosyal medya platformları gibi araçlarla sosyal ilişkilerin doğasında köklü değişimlere neden olmuştur (Hobbs vd. 2017). Dijital iletişim kanallarının kullanımının ve çevrimiçi mecralarda sosyalleşme eğilimlerinin hızlı artışına bağlı olarak çevrimiçi dünya da bireylerin cinsel şiddete maruz kaldığı ortamlardan biri haline gelmiştir (Barak 2005; Pew Research Center 2017). Çevrimiçi dünyada ortaya çıkan bu cinsel şiddet formunun adlandırılmasına yönelik olarak araştırmacılar, teknoloji destekli cinsel şiddet (technology-facilitated sexual violence) (Henry ve Powell, 2018), siber cinsel şiddet (cyber sexual violence) (Pashang vd. 2018), teknoloji tabanlı zorlayıcı davranış (technology-based coercive behavior) (Thompson ve Morrison

2013), siber cinsel taciz (cyber sexual harassment) (Reed vd. 2019), dijital cinsel taciz (digital sexual harassment) (Durana vd. 2018) gibi çeşitli kavramları önermişlerdir. Kavramın güncelliği ve çevrimiçi dünyanın hızla değişen doğası birlikte düşünüldüğünde önerilen kavramların çeşitliliği pek de şaşırtıcı değildir. Bununla birlikte günümüze gelindiğinde çevrimiçi cinsel tacizin en yaygın olarak kullanılan ifade olduğunu söylemek mümkündür (Barak 2005; Staude-Müller vd. 2012; Shufford 2021). En genel haliyle çevrimiçi cinsel taciz, dijital iletişim kanalları aracılığıyla bireyi hedef alan, bireyin isteği dışında karşı karşıya kaldığı cinsel içerikli saldırgan, aşağılayıcı veya göz korkutucu davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Barak 2005; Powell ve Henry 2017). Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere çevrimiçi cinsel taciz çeşitli davranışları kapsayan bir şemsiye kavramdır.

Çevrimiçi cinsel taciz kavramı içinde/kapsamında değerlendirilen davranışlara daha detaylı bakıldığında oldukça geniş bir yelpazede davranışlar karşımıza çıkmaktadır. Bireylerin özel görüntülerinin, mesajlaşmalarının onayı dışında paylaşılması veya yayılması (Branch vd. 2017; Drouin vd. 2015), bireylerin cinsiyetine veya cinsel yönelimine ilişkin istenmeyen yorumlar, görüntüler veya nefret söylemleri (Barak, 2005), istenmeyen cinsel yorumlar, şakalar veya imalar (Sánchez vd. 2015), bireye isteği dışında cinsel içerikli mesajların veya görüntülerin gönderilmesi (Mitchell vd. 2008), birey hakkında cinsel içerikli veya cinsel yaşama dair söylentilerin/dedikoduların yayılması (Taylor vd. 2021), ısrarlı siber takip (Spitzberg ve Hoobler 2002), istenmeyen cinsel talepler veya teklifler (Reed vd. 2020), birey üzerinde tehdit veya şantaj yoluyla cinsel baskı oluşturma (Gámez-Guadix vd. 2015; Powell ve Henry 2017), cinsel saldırı tehditleri (Basu vd. 2021; Gamez-Guadix vd. 2015), cinsel hayata dair istenmeyen sorular (Buchanan ve Mahoney 2021; Taylor vd. 2021) çevrimiçi cinsel taciz şemsiye kavramı kapsamında değerlendirilmektedir. Farklı yaş gruplarında, farklı kültürlerde yapılan birçok çalışma çevrimiçi cinsel tacizin görülme sıklığının giderek arttığına işaret etmektedir (Hill ve Kearn 2011; Henry ve Powell 2018; Jones vd. 2012; Mitchell vd. 2014; Reed vd. 2019; Ybarra vd. 2015). Suler'e göre (2004) çevrimiçi dünyanın kendine özgü (has) doğası bu konuda oldukça etkin bir rol oynamaktadır. İnternetin bireylere sağladığı erişim kolaylığı (accessibility), anonimlik (anonymity) ve görünmezlik/ulaşılmazlık (invisibility); bireylerin gerçek dünyada yapmaktan kaçındıkları daha uç veya düşmanca davranışları çevrimiçi dünyada özgürce yapabilecekleri hissine yol açabilmektedir (Cooper 1998; Suler 2004). Bireyler bu üç faktörün kolaylaştırıcı etkisiyle yüz yüze iletişim sırasında ve gerçek dünyada sarf edemeyecekleri ifadeleri, gerçekleştiremeyecekleri davranışları çevrimiçi platformlarda rahatlıkla ortaya koyabilmektedirler (Öztürk ve Çalıcı 2018). Bu durum disinhibisyon etkisi olarak bilinmektedir (Agustina 2015; Suler 2004). Çevrimiçi dünyada suç bulaşan bireylerin önemli bir çoğunluğunun daha önce (gerçek dünyada)

herhangi bir suç kaydı olmayan bireyler olduğuna dair bulgular da bu hipotezi desteklemektedir (Mitchell vd. 2005).

Bununla birlikte çevrimiçi ortamlarda meydana gelen cinsel taciz ile gerçek dünyada ortaya çıkan cinsel tacizin benzeştiği yönler de mevcuttur. Gerek gerçek gerekse dijital dünyada cinsel tacize maruz kalan bireylerin çoğunlukla kadınlar, faillerin de çoğunlukla erkekler olduğu ortaya konmaktadır (Baumgartner vd. 2010; Cyber Civil Rights Initiative 2014; Holt vd. 2016; Gamez-Guadix vd. 2015; Mitchell ve Stulhofer 2021; Mitchell vd. 2014; Powell ve Henry 2017; Smith vd. 2018; Wang vd. 2010; World Health Organization [WHO] 2013). Benzer şekilde maruz kalınan ortamdan bağımsız şekilde cinsel tacize maruz kalan bireylerin yoğun kaygı (Cripps ve Stermac 2018; Klettke vd. 2019; Stahl ve Dennhag 2021; Patel ve Roesch 2022), depresyon (Snaychuk ve O'Neill 2020; Sourander vd. 2010; Zetterström Dahlqvist vd. 2016), ruh sağlığında kötüleşme (Cripps ve Stermac 2018; Gruber ve Fineran 2008; Helweg-Larsen vd. 2012; Rinehart vd. 2020; Patel ve Roesch 2022), psikosomatik yakınmalar (Gruber ve Fineran 2008; Ruvalcaba ve Eaton 2020), uyku bozuklukları (Bates 2017; Gruber ve Fineran 2008; Dreßing vd. 2014), çaresizlik (Scarduzio vd. 2018; Lee vd. 2011), suçluluk (Holladay 2016 ; Kisa vd. 2002), değersizlik/düşük benlik saygısı (Gruber ve Fineran 2007; Klettke vd. 2019; Snaychuk ve O'Neill 2020), utanç (Hall ve Hearn 2019; Jacobs ve de Wet 2011), kendine zarar vermeye ilişkin düşünceler (Chiodo vd. 2009; Hom vd. 2017; Pashang vd. 2019; Reed vd. 2019) gibi benzer olumsuzluklar deneyimledikleri bildirilmektedir.

Çevrimiçi cinsel taciz ile ilgili araştırmalara bakıldığında küresel ölçekte hızla büyüyen bu sorunun yaygınlığını (Gamez-Guadix vd. 2015; Stahl ve Dennhag 2021; Taylor vd. 2019), maruz kalan bireyler üzerindeki etkilerini (Arafa vd. 2018; Mitchell ve Stulhofer 2021; Vitak vd. 2017), maruz kalan bireylerin tepkilerini (Gumbus ve Meglich 2013; Nova vd. 2019; Scarduzio vd. 2018; Zhong vd. 2020), ilişkili değişkenleri (Choi vd. 2017; Mitchell ve Stulhofer 2021; Zetterström Dahlqvist ve Gillander Gadin, 2018), faillerin özelliklerini (Guerra vd. 2021; Navarro ve Jasinski 2015) ortaya koymaya çalışan kapsamlı bir literatürden söz etmek mümkündür. Buna karşın Türkiye'de konuya ilişkin sınırlı sayıda çalışmanın yürütüldüğü ve bu çalışmaların çoğunlukla çevrimiçi cinsel tacizi tanıtmaya yönelik derleme türünde çalışmalar olduğu görülmektedir (Doğan vd. 2018). Türkiye'de çevrimiçi cinsel tacize ilişkin günümüze kadar sadece üç nicel çalışmanın yürütülmüş olması oldukça çarpıcıdır (Dönmez 2017; Şener ve Abınık 2021; Şimşekcan 2018). Dönmez (2017) tarafından yapılan araştırmada ruh sağlığı hizmeti almak için başvuran ergenlerin %21,1'inin çevrimiçi cinsel tacize maruz kaldığı ve internet kullanım özelliklerinin çevrimiçi cinsel taciz için risk faktörü olduğu belirlenmiştir. Şimşekcan (2018)

tarafından yapılan çalışmada kadınların %59,8'inin istenmeyen mesajlara maruz kalma, cinsel içerikli mesaj gönderilmesi gibi siber şiddet türlerine maruz kaldıkları belirlenmiştir. Şener ve Abınık (2021) tarafından yapılan çalışmada ise kadınların %51'i, erkeklerin %27'sinin çevrimiçi ortamlarda yazılı, sesli veya görüntülü taciz mesajları aldığı belirlenmiştir. Çevrimiçi cinsel tacize ilişkin nicel çalışmaların bu denli sınırlı kalmasında konuya ilişkin geçerliliği ve güvenirliliği test edilmiş ölçme araçlarının eksikliğinin önemli bir rolü olduğu düşünülmektedir. Bireylerin maruz kaldıkları online cinsel taciz davranışlarını ve sıklığını değerlendirmeye yönelik Türkiye'de geliştirilmiş veya Türkçe'ye uyarlanmış herhangi bir ölçme aracına rastlanmamıştır. Buradan hareketle Buchanan ve Mahoney (2021) tarafından, yetişkin bireylerin çevrimiçi cinsel tacize maruz kalma düzeylerini ölçmek için geliştirilen Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği'nin (ÇCTÖ) Türkçe'ye uyarlanmasının hem bu ihtiyacın giderilmesine hem de konuya ilişkin Türkiye'de gerçekleştirilecek çalışmaların artmasına katkı sağlama-sı beklenmektedir. Bu çalışmayla ÇCTÖ Türkçe formunun uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'nin batısında yer alan bir üniversitede öğrenim gören 340 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Bu öğrencilere uygun örnekleme yoluyla ulaşılmıştır. Uygun örnekleme metodu araştırmacının erişimi kolay olan (yakın çevredeki) gönüllü bireyleri çalışmaya dahil ettiği, tesadüfi olmayan bir yöntemdir (Straton, 2021). Çalışma grubunda yer alan üniversite öğrencilerinin %65'i (n = 221) kadın, %35'i (n = 119) erkektir. Üniversite öğrencilerinin yaş ortalaması 20.25 (ss = 1.38), çevrimiçi platformlarda günlük geçirdikleri ortalama süre 4.37 (ss = 2.30) saattir. Sırasıyla Instagram (\bar{X} = 1.71 saat, ss = 1.15), WhatsApp (\bar{X} = 1.43 saat, ss = 1.12), YouTube (\bar{X} = 1.34 saat, ss = .94) ve Twitter (\bar{X} = 1.02 saat, ss = .89) çalışma grubundaki öğrencilerin en yoğun kullandıkları çevrimiçi platformlardır.

Veri Toplama Araçları

Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği (ÇCTÖ). Buchanan ve Mahoney (2021) tarafından geliştirilen ÇCTÖ, yetişkin bireylerin çevrimiçi cinsel tacize maruz kalma düzeylerini ölçmeyi amaçlayan bir ölçme aracıdır. ÇCTÖ istenmeyen cinsel ilgi ve cinsiyet temelli taciz olarak adlandırılan iki alt boyuta sahiptir. Ölçme aracı 8'i istenmeyen cinsel ilgi, 4'ü cinsiyet temelli taciz boyutunda yer alan toplam 12 maddeden oluşmaktadır. Maddeler 5'li Likert tipinde (0 = "Hiç", 1 = "Bir veya iki kez", 2 = "Birkaç kez", 3 = "Çok kez", 4 = "Her zaman") yanıtlanmaktadır. Ölçme aracında

ters puanlanan herhangi bir madde yoktur. DFA sonuçları ($\chi^2/df = 2.67$, RMSEA = .08, SRMR = .03, CFI = .96, NFI = .94) ÇCTÖ'nün iki faktörlü yapısının oldukça iyi uyum değerlerine sahip olduğunu göstermektedir. ÇCTÖ'ye ilişkin McDonald omega güvenilirlik katsayısı istenmeyen cinsel ilgi boyutu için .95, cinsiyet temelli taciz boyutu için .86, ölçeğin bütünü için de .95 olarak belirlenmiştir. Ölçek maddelerinin tamamının madde toplam korelasyonları .30'un üzerindedir. Ölçekten alınan puanlar arttıkça bireylerin çevrimiçi cinsel tacize maruz kalma düzeylerinin de arttığı kabul edilmektedir.

Demografik Bilgi Formu. Katılımcıların yaşlarına, cinsiyetlerine, çevrimiçi platformlarda geçirdikleri günlük ortalamaya ve kullandıkları çevrimiçi platformlara/uygulamalara ilişkin bilgiler demografik bilgi formu ile toplanmıştır.

ÇCTÖ'nün Türk Kültürüne Uyarlanması

Ölçme aracının kültürel olarak uyarlanması sürecinde Çapık ve arkadaşları (2018) tarafından oluşturulan ölçek uyarlama rehberinden önerilen aşamalar takip edilmiştir. ÇCTÖ'nün orijinal formunun geliştiricilerinden alınan iznin ardından çeviri aşamasına geçilmiştir. Esasen çeviri aşaması uyarlama sürecinin ilk adımı olarak değerlendirilebilir. Bu aşamada birbirlerinden bağımsız en az iki çevirmen tarafından ölçek maddelerinin çevrilmesi, çevirmenlerden birinin ölçeğin alanına dair uzmanlığının olması, ölçek hakkında çeviriden önce derinlemesine bilgilendirilmesi, diğer çevirmenin ise farklı bir alandan gelmesi ve doğal bir çeviri yapması beklenmektedir (Beaton vd. 2007). İki farklı çevirinin araştırmacılara daha zengin bir tartışma ve inceleme fırsatı sağlaması umulmaktadır (Çapık vd. 2018). Bu nedenle biri Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik alanından diğeri ise İngiliz Dili ve Edebiyatı alanından iki akademisyen çeviri sürecinde yer almıştır. Çevirilerin tamamlanmasının ardından, çevirmenler ve araştırmacılar ortak bir çeviriye ulaşmak için bir araya gelmişlerdir. Her iki çeviri; anlamsal, dilsel ve bağlamsal çerçevelerde incelenmiştir. Toplantı sonrasında ortaya çıkan çeviri metin, orijinal ölçekle birlikte Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik alanından üç farklı uzmana gönderilmiş ve çevirinin uygunluğunu değerlendirmeleri istenmiştir. Uzman görüşlerinin alınmasının ardından geri çeviri aşamasına geçilmiştir. Bu çalışmada geri çeviri işlemi rehberdeki önerilerle uyumlu şekilde anadili İngilizce olmakla birlikte Türkçe'yi de iyi bilen bağımsız bir çevirmen tarafından gerçekleştirilmiştir. Geri çevirisi yapılan ölçek, orijinal formu geliştirilen araştırmacılara gönderilmiş ve görüşleri alınmıştır. Alınan olumlu görüşlerin ardından 10 üniversite öğrencisinin katılımıyla soruların anlaşılabilirliğine dair pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulamanın ardından gerçekleştirilen kişisel görüşmeler ile katılımcıların ölçek maddelerinin

anlaşılabilirliğine dair görüşleri alınmıştır. Kısaca açıklanan bu aşamaların ardından asıl veri toplama sürecinde kullanılacak ÇCTÖ Türkçe formunun son sürümü elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada katılımcılardan toplanan veriler, SPSS 24.0 ve AMOS 21.0 programları ile analiz edilmiştir. ÇCTÖ'nün orijinal formundaki faktör yapısı ile Türkçe'ye uyarlanan formunun faktör yapısının benzerliğinin incelenmesi amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Ön analizlerde çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerinin +1 ile -1 arasında olduğu ve normal dağılım varsayımının karşılandığı görülmüştür (Büyüköztürk 2017). Türkçe'ye uyarlanan yapının faktör yapısının veri seti ile uyumunu değerlendirmek için χ^2/df , SRMR, GFI, AGFI, CFI, NFI, IFI ve TLI uyum iyiliği değerleri kullanılmıştır (Brown 2006; Hu ve Bentler 1999; Joreskog ve Sorbom 1999; Kline 2015; Sümer 2000). Ölçeğin güvenirliliğini test etmek amacıyla ölçeğin bütünü ve alt faktörleri için ayrı ayrı Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları ile birlikte madde toplam korelasyonları ve madde ayırt edicilikleri hesaplanmıştır. Katılımcı kadın ve erkeklerin çevrimiçi cinsel taciz puanlarının karşılaştırılması amacıyla bağımsız gruplar t-testi kullanılmıştır. Ayrıca ölçeğin test tekrar test güvenirliliği incelenmiştir. İlk veri toplama uygulamasından 4 hafta sonra gönüllü 119 katılımcıya ÇCTÖ tekrar uygulanmıştır. Bu iki uygulama arasında korelasyon katsayıları hesaplanarak ÇCTÖ Türkçe formunun test tekrar test güvenirliliği belirlenmiştir.

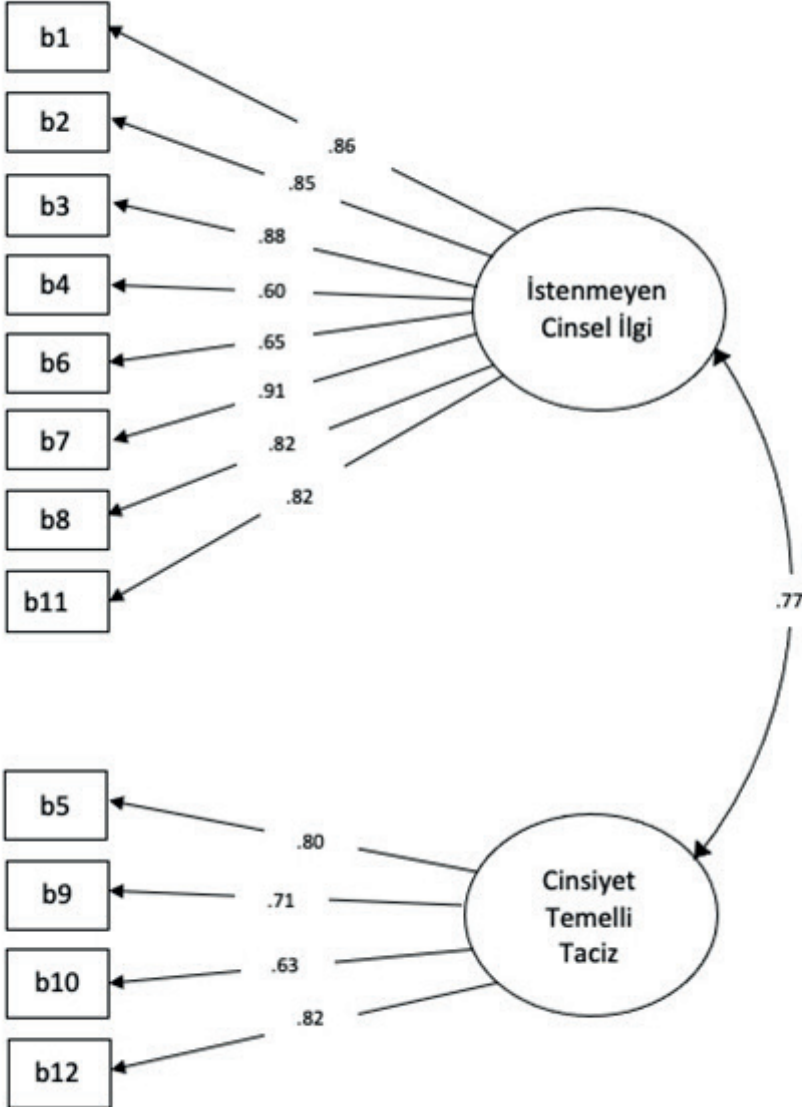
Bulgular

Geçerlik Bulguları

ÇCTÖ'nün orijinal formundaki faktör yapısının Türkçe formunda da korunup korunmadığını incelemek amacıyla DFA yapılmıştır. Bu analizde parametrelerin tahmininde maximum likelihood (en çok olabilirlik) yöntemi kullanılmıştır. İki gizil ve on iki gözlenen değişkenle oluşturulan ÇCTÖ'nün Türkçe formunun faktör yapısı Şekil 1'de yer almaktadır.

İstenmeyen cinsel ilgi ve cinsiyet temelli taciz gizil değişkenlerinden gözlenen değişkenlere giden yol katsayılarının .63 ile .91 arasında değiştiği ve tüm yolların istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < .001$). Elde edilen veri ile ölçeğin orijinal faktör yapısının uyumunu değerlendirmek için DFA sonucunda elde edilen uyum iyiliği değerleri hesaplanmıştır. ÇCTÖ Türkçe formunun orijinal ölçek faktör yapısıyla 3.77 χ^2/sd ($\chi^2 = 199.578$, $sd = 53$) değeri, .91 GFI değeri, .93 NFI değeri ve .94 TLI değeri ile kabul edilebilir düzeyde; .045 SRMR değeri, .95 CFI değeri ve .95 IFI değeri ile mükemmel düzeyde uyum gösterdiği bulunmuştur (Brown

Şekil 1. Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği Türkçe Formu Faktör Yapısı

2006; Hu ve Bentler 1999; Joreskog ve Sorbom 1999; Kline 2015; Sümer 2000). ÇCTÖ'nün orijinal formundaki ve Türkçe formundaki uyum iyiliği değerlerinin benzerlik gösterdiği görülmüştür. Tablo 1'de orijinal form ve Türkçe'ye uyarlanan formun uyum iyiliği değerleri yer almaktadır.

Tablo 1. ÇCTÖ Orijinal Form ve Türkçe Formu Uyum İyiliği Değerleri

Uyum İndeksi	ÇCTÖ Orijinal Formu Uyum İyiliği Değeri	ÇCTÖ Türkçe Formu Uyum İyiliği Değeri
2/df	3.58	3.77
GFI	-	.91
SRMR	.043	.045
CFI	.94	.95
NFI	.92	.93
IFI	-	.95
TLI	-	.94

ÇCTÖ ve Alt Boyutlarının Korelasyonu

ÇCTÖ ve alt boyutları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. ÇCTÖ ile istenmeyen cinsel ilgi boyutu arasındaki korelasyon katsayısının .97 ($p < .01$) olduğu bulunmuştur. ÇCTÖ ile cinsiyet temelli taciz boyutu arasındaki korelasyon katsayısı ise .86 ($p < .01$) olarak hesaplanmıştır. Bu bulgular, alt boyutları ile ÇCTÖ arasında pozitif yönlü ve güçlü bir ilişkinin olduğuna işaret etmektedir.

Güvenirlik Bulguları

Ölçeğin bütünü ve alt boyutlarının güvenilirliğini incelemek amacıyla Cronbach alfa katsayılarının yanında ölçeğin orijinal formunda McDonald omega katsayıları da hesaplanmıştır. İstenmeyen cinsel ilgi faktörünün .93, cinsiyet temelli taciz faktörünün .83 ve ölçeğin bütünü .94 Cronbach alfa güvenilirlik katsayısına sahip olduğu bulunmuştur. İstenmeyen cinsel ilgi ve cinsiyet temelli taciz boyutlarına, ölçeğin tamamına ilişkin McDonald omega katsayıları ise sırasıyla .94, .82 ve .94 olarak hesaplanmıştır (Bkz. Tablo 2). 119 öğrencinin katıldığı ikinci uygulamanın ardından istenmeyen cinsel ilgi faktörünün, cinsiyet temelli taciz faktörünün ve ölçeğin bütünü test tekrar test güvenilirlik katsayıları da sırasıyla .86, .81 ve .90 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2. ÇCTÖ'nün Orijinal Formu ve Türkçe Formu Güvenirlik Katsayıları

Faktörler	Madde Sayısı	Orijinal Ölçeğe Ait McDonald omega Katsayısı (ω)	Türkçe Forma Ait Cronbach alfa Katsayısı (α)	Türkçe Forma Ait McDonald omega Katsayısı (ω)
İstenmeyen Cinsel İlgi	8	.95	.93	.94
Cinsiyet Temelli Taciz	4	.86	.83	.82
Ölçeğin bütünü	12	.95	.94	.94

Her bir maddeye ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri ile madde toplam korelasyonları Tablo 3'de yer almaktadır.

Tablo 3. ÇCTÖ Türkçe Formuna İlişkin Betimleyici İstatistikler ve Madde Toplam Korelasyonları

Faktör	Madde No	Madde	\bar{X}	SS	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu
İstenmeyen cinsel ilgi	1	Cinsel ilişki teklifi içeren istenmeyen bir mesaj aldınız mı?	.63	.95	.78
	2	İstenmeyen müstehcen bir mesaj aldınız mı?	.85	1.04	.79
	3	Cinsel yorum içeren istenmeyen bir mesaj aldınız mı? (örn. "beni tahrik ediyorsun" vb.)	.72	1.02	.82
	4	Sosyal medyada paylaştığınız bir resme, birileri sizin vücudunuzla ilgili cinsel içerikli bir yorum yaptı mı?	.35	.76	.60
	6	Çıplak bir fotoğrafınızı biriyle paylaşmanız için üzerinizde baskı hissettiniz mi?	.17	.60	.63
	7	Birinden istenmeyen cinsel içerikli bir mesaj aldınız mı?	.67	.98	.85
	8	İstemediğiniz halde biri size vücudunun özel bölgelerine ait müstehcen bir fotoğraf gönderdi mi? (Ör. penis, göğüsler vb.)	.50	.92	.78
	11	Herhangi bir cinsel talep/teklif aldınız mı?	.59	.97	.79
Cinsiyet temelli taciz	5	Rencide edici cinsiyetçi bir mesaj aldınız mı?	.53	.94	.67
	9	Biri size cinsiyetiniz veya cinsel yöneliminiz hakkında olumsuz yorum içeren bir mesaj gönderdi mi? (örn. "mutfağına geri dön", "tam bir geysin")	.39	.85	.56
	10	Biri sosyal medyada genel görünümünüz hakkında herkesin görebileceği şekilde cinsiyetçi bir yorum yaptı mı? (örn. "çok güzel görünüyorsun", "çok çekici bir vücudun var")	.77	1.06	.59
	12	Birinden görünüşünüze dair rahatsız edici yorumlar içeren özel bir mesaj aldınız mı?	.54	.88	.70

Çevrimiçi Cinsel Tacize İlişkin Cinsiyet Farklılıkları

Kadın ve erkek katılımcıların cinsiyete göre istenmeyen cinsel ilgi, cinsiyet temelli taciz ve genel çevrimiçi cinsel taciz puan ortalamalarının nasıl farklılaştığının belirlenmesi amacıyla bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Kadın katılımcıların istenmeyen cinsel ilgi puan ortalamaları-

nın ($\bar{X} = .62$, $SS = .79$), erkek katılımcılara ($\bar{X} = .45$, $SS = .68$) göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur; $t(338) = 2.05$, $p < .05$. Kadın katılımcıların cinsiyet temelli taciz puan ortalamalarının ($\bar{X} = .67$, $SS = .79$), erkek katılımcılara ($\bar{X} = .35$, $SS = .63$) göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur; $t(338) = 3.75$, $p < .001$. Kadın katılımcıların genel çevrimiçi cinsel taciz puan ortalamalarının da ($\bar{X} = .63$, $SS = .74$), erkek katılımcılara ($\bar{X} = .41$, $SS = .61$) göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur; $t(338) = 2.81$, $p < .05$. Bu bulgular kadın katılımcıların çevrimiçi cinsel tacize daha fazla maruz kaldıklarına işaret etmektedir. Ölçeğin Türkçe formuyla gerçekleştirilen çevrimiçi cinsel tacizde cinsiyet farklılıklarına ilişkin t testi sonuçları Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Çevrimiçi Cinsel Tacize İlişkin Cinsiyet Farklılıkları

	Cinsiyet	n	Ort.	SS	t	sd	P
İstenmeyen Cinsel İlgî	Kadın	221	.62	.79	2.05	338	.041
	Erkek	119	.45	.68			
Cinsiyet Temelli Taciz	Kadın	221	.67	.79	3.75	338	.000
	Erkek	119	.35	.64			
Genel Çevrimiçi Cinsel Taciz	Kadın	221	.63	.74	2.81	338	.005
	Erkek	119	.41	.61			

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada Buchanan ve Mahoney (2021) tarafından geliştirilen yetişkin bireylerin çevrimiçi cinsel tacize maruz kalma düzeylerini ölçmeyi amaçlayan ÇCTÖ'nün Türkçe formunun uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. ÇCTÖ'nün orijinal formundaki faktör yapısı ile Türkçe'ye uyarlanan formunun faktör yapısının benzerliğinin incelenmesi amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Sonuçlar Türkçe'ye uyarlanan formun, orijinal forma benzer şekilde istenmeyen cinsel ilgi ve cinsiyet temelli taciz olmak üzere iki boyutlu bir yapıya sahip olduğunu göstermiştir. Çalışma bulguları değerlendirildiğinde ÇCTÖ'nün Türkçe formunun yetişkin bireylerin çevrimiçi cinsel tacize maruz kalma düzeylerini değerlendirmek için kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Araştırmada kadın katılımcıların çevrimiçi cinsel taciz puan ortalamalarının hem alt boyutlarda hem de ölçeğin bütününde erkeklere göre

anlamli şekilde yüksek olduğu, istenmeyen cinsel ilgiye ve cinsiyet temelli tacize daha yoğun şekilde maruz kaldıkları belirlenmiştir. Bu bulgu ölçeğin orijinal formunun geliştirilmesi amacıyla yapılan çalışmanın bulgularıyla paralellik göstermektedir (Buchanan ve Mahoney 2021). Araştırmadan elde edilen bu bulgu ergen ve yetişkinlerle yapılan önceki çalışmaların bulguları ile benzerlik göstermektedir (Baumgartner vd. 2010; Douglass vd. 2018; Hill ve Kearl 2011; Jones vd. 2012; Snaychuk ve O'Neill 2020; Ståhl ve Dennhag 2021; Staude-Müller vd. 2012; Zetterström Dahlqvist ve Gillander Gådin 2018). Ancak literatürde çevrimiçi cinsel tacizde mağduriyet açısından erkekler ve kadınlar arasında fark olmadığını ortaya koyan araştırmalar da yer almaktadır (Finn 2004; Lindsay ve Kyrşik 2012; Nási vd. 2017; Powell ve Henry 2019). Araştırma bulgularındaki bu farklılaşmanın nedeninin erkeklerin ve kadınların maruz kaldıkları çevrimiçi cinsel taciz türlerinin değişmesi olduğu düşünölmektedir (Buchanan ve Mahoney 2021; Snaychuk ve O'Neill 2020). Örneđin, Powell ve Henry (2019) tarafından yapılan çalışmada erkeklerin cinsiyete yönelik hakaret içerikli mağduriyetleri bildirme olasılıkları daha yüksekken, kadınların istenmeyen cinsel ilgi ile ilişkili mağduriyeti bildirme olasılıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bir başka çalışmada kadınların erkeklere göre çevrimiçi cinsel taciz ve çevrimiçi/siber taciz (cyberstalking) dahil olmak üzere daha şiddetli çevrimiçi taciz biçimlerine maruz kaldıkları, erkeklerin ise çevrimiçi platformlarda fiziksel olarak tehdit edildiği, kasıtlı olarak utandırıldığı ve rahatsız edici lakaplarla anıldığı belirlenmiştir (Pew Research Center 2017).

Kadınların çevrimiçi cinsel tacize uğrama oranlarının daha yüksek olması, failerin çoğunlukla erkekler olduğu göz önüne alındığında şaşırıcı değildir (Holt vd. 2016; Ritter 2014; Tang vd. 2019). Ayrıca kadınların çevrimiçi cinsel tacize uğrama oranlarının daha yüksek olması, toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ile ilişkili olabileceği düşünölmektedir. Çevrimiçi ortamlar toplumsal cinsiyetin maskelenmesine izin verse de gerçek dünyadaki toplumsal cinsiyet kalıp yargıları çevrimiçi olarak devam etmektedir (Ritter 2014). Bununla birlikte kadınların cinsel yorumlar, şakalar ve jestlere maruz kalmalarının ve biyolojik cinsiyetleri nedeniyle aşığılanmaları, nesneleştirilmeleri veya farklı muamele görmelerinin daha olası olması (Taylor vd. 2021), kadınların çevrimiçi cinsel tacize maruz kalma oranlarını arttırdığına inanılmaktadır.

Cinsel taciz hem kadınlar hem de erkeklerde duygusal ve davranışsal sorunlara yol açabilmektedir. Bu sorunlar arasında; kaygı (Stahl ve Dennhag 2021), depresyon (Copp vd. 2021; Kaltiala-Heino vd. 2016; Snaychuk ve O'Neill 2020), kendine zarar vermeye ilişkin düşünceler (Chiodo vd. 2009; Hom vd. 2017; Pashang vd. 2019; Reed vd. 2019) ve suçluluk (Holladay 2016; Kaltiala-Heino vd. 2016) sayılabilir. Ancak cinsel

taciz sonucunda kadınlarda erkeklere göre daha fazla davranışsal sorun ve sağlık problemi ortaya çıkmaktadır (Chiodo vd. 2009). Ståhl ve Dennhag (2021) çevrimdışı cinsel tacizin bireylerin ruh sağlığına etkisinin aynı olduğunu, ergenlik dönemindeki kız çocuklarının ve oğlan çocuklarının benzer şekilde etkilendiğini belirlemiştir. Ancak çevrimiçi cinsel tacizin ergenlik dönemindeki kız çocukları için artan kaygı ve depresif belirtilerle anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu belirlerken, oğlan çocuklarında ise bu ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde Zetterström Dahlqvist ve Gillander Gâdin (2018) yürüttükleri çalışmada, istenmeyen cinsel ilgi ile depresif belirtiler arasında bir ilişki olduğunu, istenmeyen cinsel ilgiye maruz kalan ergenlik dönemindeki kız çocuklarının maruz kalmayanlara kıyasla depresif belirtiler bildirme olasılığının yaklaşık iki kat daha fazla olduğunu ancak istenmeyen cinsel ilgiye maruz kalan ergenlik dönemindeki oğlan çocuklarında ise böyle bir ilişkinin olmadığını belirlemiştir. Copp ve arkadaşları (2021) ise çevrimiçi cinsel tacizin, esrar kullanımı ve depresif belirtiler üzerindeki etkisinin kadın katılımcılar arasında daha güçlü olduğunu belirlemiştir. Çevrimiçi cinsel tacizin kadınlar üzerinde duygusal etkisinin daha fazla olduğu, kadınların erkeklere göre önemli ölçüde daha fazla ruhsal sıkıntı yaşamasına neden olduğunu belirleyen çalışmalar da literatürde yer almaktadır (Buchanan ve Mahoney 2021; Powell ve Henry 2019). Yapılacak önleme ve müdahale çalışmalarının içeriğinin belirlenmesinde kadınların çevrimiçi cinsel tacize maruz kalma oranlarının yüksek olduğu ve kadınlar üzerinde yarattığı ciddi ruhsal sorunlar göz önüne alınmalıdır.

Çevrimiçi cinsel tacizin bireyler üzerindeki olumsuz etkileri dikkate alındığında, çevrimiçi cinsel tacize ilişkin risk faktörlerinin ve maruz kalan grupların belirlenmesinin hem önleme hem de müdahale çalışmalarının planlanmasında önemli olduğu düşünülmektedir. Yürütülen çalışmada katılımcıların çevrimiçi cinsel tacize maruz kaldığını belirtmesi, üniversite gruplarına yönelik uygulanan önleyici eğitim programlarının içeriğine çevrimiçi cinsel tacize ilişkin temaların (güvenli teknoloji kullanımı, kişisel sınırlar vb.) eklenmesi veya çevrimiçi cinsel tacizi önlemeye yönelik spesifik programların hazırlanması gerekliliğini ön plana çıkartmaktadır. Bireylerin internet kullanımında yetersiz oldukları için çevrimiçi cinsel tacize maruz kalmalarının hatalı bir değerlendirme olduğu, bu bireylerin çevrimdışı da birçok mağduriyetle karşı karşıya kaldıkları unutulmamalıdır. Bu nedenle uygulanacak önleme ve müdahale çalışmaları yalnızca internet bileşenine odaklanmak yerine daha geniş bir davranış ve deneyim yelpazesini hedef almalıdır (Mitchell vd. 2011).

Türkiye'de konu ile ilgili sınırlı sayıda çalışmaya ulaşılrken bunlardan sadece üçünün nicel çalışmalar olduğu (Dönmez 2017; Şener ve Abınık 2021; Şimşekcan 2018) görülmektedir. Bununla birlikte bu nicel ça-

lışmalarda veriler anketler yoluyla toplanmıştır. Literatürde çevrimiçi cinsel taciz konusunda yaygınlık, mağdurlara etkileri, mağdurların tepkileri, faillerin özellikleri, koruyucu faktörler gibi konular sıklıkla çalışılmasına rağmen Türkiye’de konunun sınırlı şekilde ele alındığı dikkat çekmektedir. Çevrimiçi cinsel tacize ilişkin Türkiye’de geliştirilmiş veya Türkçe’ye uyarlanmış, geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiş ölçme araçlarının eksikliğinin alanda sınırlı sayıda çalışmanın yürütülmesinde önemli rol oynadığı düşünülmektedir. Çevrimiçi cinsel tacizin giderek arttığı (Hill ve Kearsal 2011; Henry ve Powell 2018; Jones vd. 2012; Mitchell vd. 2014; Reed vd. 2019; Ybarra vd. 2015), teknolojik gelişmeler ile birlikte sosyal medya gibi platformların iletişim kanalı haline geldiği (Snaychuk ve O’Neill 2020), sosyal medya kullanıcı sayısının her yıl artarak son 12 yılda 30 katına çıktığı (Statista 2021), Türkiye’de dünya ortalamasının üstünde olan 8 saat internet ve 3 saat sosyal medya kullanım süresi (Hootsuite ve We Are Social 2021) göz önünde bulundurulduğunda Türkçe’ye uyarlaması yapılan Çevrimiçi Cinsel Taciz Ölçeği’nin Türkiye’de literatürün zenginleşmesine katkı sağlama potansiyelinin yüksek olduğuna inanılmaktadır.

Çalışmanın sonuçları değerlendirilirken sınırlılıkları da dikkate alınmalıdır. Çalışmanın sınırlılıklarından birisi rastlantısal olmayan uygun örnekleme metodu kullanılarak gerçekleştirilmesidir. Gelecekte gerçekleştirilen çalışmalarda temsiliyet yanlılığını azaltmak amacıyla rastlantısal örnekleme metotları kullanılabilir. Ek olarak ölçme aracının Türkçe formunun geçerlilik analizleri kapsamında farklı ölçeklerden yararlanılarak uyum veya ayırt etme geçerliliğinin incelenmemiş olması çalışmanın sınırlılıkları arasındadır. Çalışmanın bir diğer sınırlılığı araştırma grubunun sadece Türkiye’nin batısında yer alan bir üniversitede öğrenim gören bireylerden oluşmasıdır. Türkiye’nin farklı bölgelerinde yer alan üniversite öğrencileriyle veya farklı yaş ve kültürel özelliklerdeki bireylerle çalışmanın tekrarlanması bulguların genellenebilirliği açısından önemlidir.

Mevcut çalışma Türkiye’de çevrimiçi cinsel tacizin yaygınlığını inceleyen ilk çalışmalardan biri olduğu düşünüldüğünde, konu ile ilgili anlayışımızı genişletmek için çok daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Çevrimiçi cinsel taciz konusunda; mağdurların özellikleri ve tepkileri, faillerin özellikleri, mağdurlar üzerindeki psikolojik ve davranışsal etkiler, yaş, sosyo-ekonomik durum, eğitim düzeyi, cinsiyetin yanı sıra cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği gibi ilişkili değişkenler gelecekte yapılacak araştırmalarda ele alınabileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Agustina, José Ramon. "Understanding Cyber Victimization: Digital Architectures and the Disinhibition Effect," *International Journal of Cyber Criminology* 9 no. 1 (2015): 35-54. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.22239>
- Arafa, Emadeldin Ahmed vd. "Cyber Sexual Harassment: A Cross-sectional Survey Over Female University Students in Upper Egypt," *International Journal Of Community Medicine And Public Health* 5 no. 1 (2018): 61-65. <http://dx.doi.org/10.18203/2394-6040.ijcmph20175763>
- Barak, Azy. "Sexual Harassment on the Internet," *Social Science Computer Review* 23 no. 1 (2005): 77-92. <https://doi.org/10.1177/0894439304271540>
- Bates, Samantha. "Revenge Porn and Mental Health: A Qualitative Analysis of the Mental Health Effects of Revenge Porn on Female Survivors," *Feminist Criminology* 12 no. 1 (2017): 22-42. <https://doi.org/10.1177/1557085116654565>
- Baumgartner, Susanne E., Patti M. Valkenburg ve Jochen Peter. "Unwanted Online Sexual Solicitation and Risky Sexual Online Behavior across the Lifespan," *Journal of Applied Developmental Psychology* 31 no. 6 (2010): 439-447. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2010.07.005>
- Basu, Priyam vd. "CyberPolice: Classification of Cyber Sexual Harassment," in EPIA Conference on Artificial Intelligence, 701-714 (Springer, Cham, September, 2021). <https://doi.org/10.1007/978-3-030-86230-5>
- Beaton, Dorcas vd. "Recommendations for the Cross-cultural Adaptation of the DASH & QuickDASH Outcome Measures," *Institute for Work & Health* 1 no. 1 (2007): 1-45.
- Branch, Kathryn vd. "Revenge Porn Victimization of College Students in the United States: An Exploratory Analysis," *International Journal of Cyber Criminology* 11 no. 1 (2017): 128-142. <https://doi.org/10.5281/zenodo.495777>
- Brown, Timothy A. *Confirmatory Factor Analysis for Applied Research* (New York: Guilford Publications, 2006).
- Buchanan, Niall ve Adam Mahoney. "Development of a Scale Measuring Online Sexual Harassment: Examining Gender Differences and the Emotional Impact of Sexual Harassment Victimization

- Online," *Legal and Criminological Psychology* 27 no. 1 (2021): 63-81. <https://doi.org/10.1111/lcrp.12197>
- Büyüköztürk, Şener. *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (Ankara: Pegem Akademi, 2007).
- Choi, Kyung-shich vd. "Mobile Phone Technology and Online Sexual Harassment Among Juveniles in South Korea: Effects of Self-control and Social Learning," *International Journal of Cyber Criminology* 11 no. 1 (2017): 110-127. <https://doi.org/10.5281/zenodo.495776>
- Chiodo, Debbie vd. "Impact of Sexual Harassment Victimization by Peers on Subsequent Adolescent Victimization and Adjustment: A longitudinal Study," *Journal of Adolescent Health* 45 no. 3 (2009): 246-252. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2009.01.006>
- Cripps, Jenna ve Lana Stermac. "Cyber-sexual Violence and Negative Emotional States among Women in a Canadian University," *International Journal of Cyber Criminology* 12 no. 1 (2018): 171-186. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1467891>
- Cooper, Al. "Sexuality and the Internet: Surfing into the New Millennium," *CyberPsychology & Behavior* 1 no. 2 (1998): 187-193. <https://doi.org/10.1089/cpb.1998.1.187>
- Copp, Jennifer E., Elizabeth A. Mumford ve Bruce G. Taylor. "Online Sexual Harassment and Cyberbullying in a Nationally Representative Sample of Teens: Prevalence, Predictors, and Consequences," *Journal of Adolescence* 93 no. 1 (2021): 202-211. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2021.10.003>
- Cyber Civil Rights Initiative. Effects of Revenge Porn Survey. 2014. <http://www.endrevengeporn.org> (Son erişim tarihi 24.12.2021).
- Çapık, Cantürk, Sebahat Gözüm ve Seçil Aksayan. "Kültürlerarası Ölçek Uyarlama Aşamaları, Dil ve Kültür Uyarlaması: Güncellenmiş Rehber," *Florence Nightingale Journal of Nursing* 26 no. 3 (2018): 199-210. <https://doi.org/10.26650/FNJJN397481>
- Doğan, Betül Önay, Yıldız Dilek Ertürk ve Pınar Aslan. "Facebook Kullanıcısı Kız Çocuklarına Yönelen Zorbalık Odaklı Siber Tacizin Cinsel Tacize Dönüşümü: Gazete Haberleri Üzerinden Betimsel Bir Değerlendirme," *Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi Etkileşim* 2 no. 1 (2018): 36-55. <https://doi.org/10.32739/etkilesim.2018.2.27>
- Douglass, Caitlin H. vd. "Correlates of in-person and Technology-Facilitated Sexual Harassment from an Online Survey among Young

- Australians," *Sexual Health* 15 no. 4 (2018): 361-365. <https://doi.org/10.1071/SH17208>
- Dönmez, Yunus Emre. "Çocuk Ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Ergen Hasta Popülasyonunda Online Cinsel İstismar Sıklığı, İlişkili Risk Faktörleri ve Sonrasında Oluşabilecek Travma Sonrası Stres Bozukluğu," (Yayımlanmış Tıpta Uzmanlık Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya, Türkiye, 2017).
- Delzivo, Carmem Regina vd. "Characteristics of Sexual Violence Against Adolescent and Adult Women Reported by The Public Health Services in Santa Catarina State, Brazil," *Cadernos de Saúde Pública* 33 no. 6 (2017). e00002716-e00002716. <https://doi.org/10.1590/0102-311X00002716>
- Dreßing, Harald vd. "Cyberstalking in a Large Sample of Social Network Users: Prevalence, Characteristics, and Impact upon Victims," *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking* 17 no. 2 (2014): 61-67. <https://doi.org/10.1089/cyber.2012.0231>
- Drouin, Michelle, Jody Ross ve Elizabeth Tobin. "Sexting: A New, Digital Vehicle for Intimate Partner Aggression?" *Computers in Human Behavior* 50 no. 1 (2015): 197-204. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.04.001>
- Durana, Alieza vd. *Sexual Harassment: A Severe and Pervasive Problem* (Washington, DC: New America Foundation, 2018).
- Finn, Jerry. "A Survey of Online Harassment at a University Campus," *Journal of Interpersonal Violence* 19 no. 4 (2004): 468-483. <https://doi.org/10.1177/0886260503262083>
- Gámez-Guadix, Manuel vd. "Prevalence and Association of Sexting and Online Sexual Victimization Among Spanish Adults," *Sexuality Research and Social Policy* 12 no. 2 (2015): 145-154. <https://doi.org/10.1007/s13178-015-0186-9>
- Gruber, E. James ve Susan Fineran. "Comparing the Impact of Bullying and Sexual Harassment Victimization on the Mental and Physical Health of Adolescents," *Sex Roles* 59 no. 1 (2008): 1-13. <https://doi.org/10.1007/s11199-008-9431-5>
- Guerra, Cristóbal vd. "Online Sexual Harassment and Depression in Chilean Adolescents: Variations Based on Gender and Age of the Offenders," *Child Abuse & Neglect* 120 (2021): 105219. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.105219>
- Gumbus, Andra ve Patricia Meglich. "Abusive Online Conduct: Discrimi-

- nation and Harassment in Cyberspace," *Journal of Management Policy and Practice* 14 no. 5 (2013): 47-56.
- Hall, Matthew ve Jeff Hearn. "Revenge Pornography and Manhood Acts: A Discourse Analysis of Perpetrators' Accounts," *Journal of Gender Studies* 28 no. 2 (2019): 158-170. <https://doi.org/10.1080/09589236.2017.1417117>
- Helweg, Larsen, Karin, Nina Schütt ve Helmer B. Larsen. "Predictors and Protective Factors for Adolescent Internet Victimization: Results From a 2008 Nationwide Danish Youth Survey," *Acta Paediatrica* 101 no. 5 (2012): 533-539. <https://doi.org/10.1111/j.1651-2227.2011.02587>.
- Henry, Nicola ve Anastasia Powell. "Technology-Facilitated Sexual Violence: A Literature Review of Empirical Research," *Trauma, Violence, & Abuse* 19 no. 2 (2018): 195-208. <https://doi.org/10.1177/1524838016650189>
- Hill, Catherine ve Holly Kearl. *Crossing the Line: Sexual Harassment in Schools*. (Washington, DC: American Association of University Women, 2011).
- Hobbs, Mitchell, Stephen Owen ve Livia Gerber. "Liquid Love? Dating Apps, Sex, Relationships and the Digital Transformation of Intimacy," *Journal of Sociology* 53 no. 2 (2017): 271-284. <https://doi.org/10.1177/1440783316662718>
- Holladay, Kelley. (2016). *An Investigation of the Influence of Cyber-Sexual Assault on the Experience of Emotional Dysregulation, Depression, Post-Traumatic Stress Disorder, and Trauma Guilt* (Unpublished doctoral dissertation, University of Central Florida, Florida, USA, 2016).
- Holt, Thomas J. vd. "Identifying Predictors of Unwanted Online Sexual Conversations Among Youth Using a Low Self-Control and Routine Activity Framework," *Journal of Contemporary Criminal Justice* 32 no. 2 (2016): 108-128. <https://doi.org/10.1177/1043986215621376>
- Hom, Melanie A. vd. "Women Firefighters and Workplace Harassment: Associated Suicidality and Mental Health Sequelae," *The Journal of Nervous and Mental Disease* 205 no. 12 (2017): 910-917. <https://doi.org/10.1097/NMD.0000000000000759>
- Hootsuite ve We Are Social. 2021. Digital 2021: Global Overview Report. <https://wearesocial.com/blog/2021/01/digital-2021-the-latest-insights-into-the-state-of-digital> (Son erişim tarihi 23.03.2022).

- Hu, Li-tze ve Peter M. Bentler. "Cutoff Criteria for Fit Indexes in Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria Versus New Alternatives," *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal* 6 no. 1 (1999): 1-55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Jacobs, Lynette, ve Corene de Wet. "A Comparison Between the Consequences of Peer Sexual Harassment for Boys and Girls," *Journal of Social Sciences* 28 no. 1 (2011): 29-42. <https://doi.org/10.1080/09718923.2011.11892926>
- Jones, Lisa M., Kimberly J. Mitchell ve David Finkelhor. "Trends in Youth Internet Victimization: Findings from Three Youth Internet Safety Surveys 2000–2010," *Journal of Adolescent Health* 50 no. 2 (2012): 179-186. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2011.09.015>
- Joreskog, Karl vd. *LISREL 8: New Statistical Features*. (Scientific Software International, 1999).
- Kaltiala-Heino, Riiittakerttu, Sari Fröjd ve Mauri Marttunen. "Sexual Harassment Victimization in Adolescence: Associations with Family Background," *Child Abuse & Neglect* 56 (2016): 11-19. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.04.005>
- Katz, James ve Elizabeth Thomas Crocker. "Selfies and Photo Messaging as Visual Conversation: Reports from the United States, United Kingdom, and China," *International Journal of Communication* 9 (2015): 1861–1872.
- Klettke, Bianca vd. "Sexing and Psychological Distress: The Role of Unwanted and Coerced Sexts," *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking* 22 no. 4 (2019): 237-242. <https://doi.org/10.1089/cyber.2018.0291>
- Kisa, Adnan, Sophia F. Dziegielewski ve Metin Ates. "Sexual Harassment and Its Consequences: A Study within Turkish Hospitals," *Journal of Health & Social Policy* 15 no. 1 (2002): 77-94. https://doi.org/10.1300/J045v15n01_05
- Kline, Rex. B. *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. (The Guilford Press, 2015).
- Lee, Sun-Kyoung, Ju-Eun Song ve Sue Kim. "Experience and Perception of Sexual Harassment During the Clinical Practice of Korean Nursing Students," *Asian Nursing Research* 5 no. 3 (2011): 170-176. <https://doi.org/10.1016/j.anr.2011.09.003>
- Lindsay, Megan ve Judy Kyrzik. "Online Harassment Among College Students: A Replication Incorporating New Internet Trends,"

- Information, Communication, & Society* 15 (2012): 703–719. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2012.674959>
- Mitchell, Kimberly J. vd. “Prevalence and Characteristics of Youth Sexting: A National Study,” *Pediatrics* 129 no. 1 (2012): 13–20. <https://doi.org/10.1542/peds.2011-1730>
- Mitchell, Kimberly J. vd. “Youth Internet Victimization in a Broader Victimization Context,” *Journal of Adolescent Health*, 48 no. 2 (2011): 128–134. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2010.06.009>
- Mitchell, Kirstin ve Aleksandar Štulhofer. “Online Sexual Harassment and Negative Mood in Croatian Female Adolescents,” *European Child & Adolescent Psychiatry*, 30 no. 2 (2021): 225–231. <https://doi.org/10.1007/s00787-020-01506-7>
- Mitchell, Kimberly J., Michele L. Ybarra ve Josephine D. Korchmaros. “Sexual Harassment Among Adolescents of Different Sexual Orientations and Gender Identities,” *Child Abuse & Neglect* 38 no. 2 (2014): 280–295. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2013.09.008>
- Mitchell, Kimberly J., Janis Wolak ve David Finkelhor. “Police Posing as Juveniles Online to Catch Sex Offenders: Is It Working?” *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 17 no. 3 (2005): 241–267. <https://doi.org/10.1007/s11194-005-5055-2>
- Mitchell, Kimberly J., Janis Wolak ve David Finkelhor. “Are Blogs Putting Youth at Risk for Online Sexual Solicitation or Harassment?” *Child Abuse & Neglect* 32 no. 2 (2008): 277–294. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2007.04.015>
- Näsi, Matti vd. “Do Routine Activities Help Predict Young Adults’ Online Harassment: A Multi-Nation Study,” *Criminology & Criminal Justice* 17 (2017): 418–432. <https://doi.org/10.1177/1748895816679866>
- Navarro, Jordana N. ve Jana L. Jasinski. “Demographic and Motivation Differences among Online Sex Offenders by Type of Offense: An Exploration of Routine Activities Theories,” *Journal of Child Sexual Abuse* 24 no. 7 (2015): 753–771. <https://doi.org/10.1080/10538712.2015.1077363>
- Nova, Fayika Farhat vd. “Online Sexual Harassment over Anonymous Social Media in Bangladesh,” *Proceedings of the Tenth International Conference on Information and Communication Technologies and Development* içinde, Editörler: Rajesh Chandwani ve Pushpendra Singh, 1–12 (New York, NY: Association for Computing Machinery, 2019). <https://doi.org/10.1145/3287098.3287107>

- Öztürk, Erdiñ ve Can Çalıci. "Modern Toplumda Kimlik, "Siber Dis-sosiyasyon ve Siber Alter: Teorik ve Klinik Bir Yaklaşım," *Ruhsal Travma ve Dissosiyasyon* içinde, Editör: Erdiñ Öztürk, 39-47 (Türkiye Klinikleri Yayınevi, 2018).
- Pashang, Soheila vd. "Redefining Cyber Sexual Violence Against Emerging Young Women: Toward Conceptual Clarity," *Today's youth and mental health. Advances in Mental Health and Addiction* içinde, Editörler: Soheila Pashang, Nazilla Khanlou ve Jennifer Clarke, 77-97 (Springer, 2018). https://doi.org/10.1007/978-3-319-64838-5_5
- Pashang, Soheila, Nazilla Khanlou ve Jennifer Clarke. "The Mental Health Impact of Cyber Sexual Violence on Youth Identity," *International Journal of Mental Health and Addiction* 17 no. 5 (2019): 1119-1131. <https://doi.org/10.1007/s11469-018-0032-4>
- Patel, Unnati ve Ronald Roesch. "The Prevalence of Technology-Facilitated Sexual Violence: A Metaanalysis and Systematic Review," *Trauma, Violence & Abuse* 23 no. 2 (2022): 428-443. <https://doi.org/10.1177/1524838020958057>
- Pew Research Center. 2017. *Online Harassment*. Washington, DC: Author. https://www.pewresearch.org/internet/wp-content/uploads/sites/9/2017/07/PI_2017.07.11_Online-Harassment_FINAL.pdf (Son erişim tarihi 19.01.2022).
- Powell, Anastasia ve Nicola Henry. *Sexual Violence in a Digital Age* (Springer, 2017).
- Powell, Anastasia ve Nicola Henry. "Technology-facilitated Sexual Violence Victimization: Results from an Online Survey of Australian Adults," *Journal of Interpersonal Violence* 34 (2019): 3637-3665. <https://doi.org/10.1177/0886260516672055>
- Reed, Elizabeth vd. "Cyber Sexual Harassment: Prevalence and Association with Substance Use, Poor Mental Health, and STI History among Sexually Active Adolescent Girls," *Journal of Adolescence* 75 (2019): 53-62. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2019.07.005>
- Reed, Elizabeth, Alice Wong ve Anita Raj. "Cyber Sexual Harassment: A Summary of Current Measures and Implications for Future Research," *Violence Against Women* 26 no. 12-13 (2020): 1727-1740. <https://doi.org/10.1177/1077801219880959>
- Rinehart, Sarah J., Dorothy L. Espelage ve Kristen L. Bub. "Longitudinal Effects of Gendered Harassment Perpetration and Victimization on Mental Health Outcomes in Adolescence," *Journal of*

- Interpersonal Violence* 35 no. 23-24 (2020): 5997-6016. <https://doi.org/10.1177/0886260517723746>
- Ritter, Barbara A. "Deviant Behavior in Computer-mediated Communication: Development and Validation of a Measure of Cybersexual Harassment," *Journal of Computer-mediated Communication* 19 (2014): 197-214. <https://doi.org/10.1111/jcc4.12039>
- Ruvalcaba, Yanet ve Asia A. Eaton. "Nonconsensual Pornography among US Adults: A Sexual Scripts Framework on Victimization, Perpetration, and Health Correlates for Women and Men," *Psychology of Violence* 10 no. 1 (2020): 68-78. <https://doi.org/10.1037/vio0000233>
- Sánchez, Virginia, Noelia Muñoz-Fernández ve Rosario Ortega-Ruíz. "Cyberdating Q_A: An Instrument to Assess the Quality of Adolescent Dating Relationships in Social Networks," *Computers in Human Behavior* 48 (2015): 78-86. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.01.006>
- Scarduzio, Jennifer A., Sarah E. Sheff ve Mathew Smith. "Coping and Sexual Harassment: How Victims Cope Across Multiple Settings," *Archives of Sexual Behavior* 47 no. 2 (2018): 327-340. <https://doi.org/10.1007/s10508-017-1065-7>
- Shufford, Kevin N. "Explicit Content: Investigation of Online Sexual Harassment," *Handbook of Research on Cyberbullying and Online Harassment in the Workplace* içinde, Editör: Leslie Ramos Salazar, 517-552 (IGI Global, 2021).
- Smith, S. G vd. *National Intimate Partner and Sexual Violence Survey: 2015 Data Brief* (Atlanta, GA: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention, 2018).
- Snaychuk, Lindsey A. ve Melanie L. O'Neill. "Technology-facilitated Sexual Violence: Prevalence, Risk, and Resiliency in Undergraduate Students," *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma* 29 no. 8 (2020): 984-999. <https://doi.org/10.1080/10926771.2019.1710636>
- Sourander, Andre vd. "Psychosocial Risk Factors Associated with Cyberbullying among Adolescents: A Population-Based Study," *Archives of General Psychiatry* 67 no. 7 (2010): 720-728. <https://doi.org/10.1001/archgenpsychiatry.2010.79>
- Ståhl, Simon ve Inga Dennhag. "Online and Offline Sexual Harassment Associations of Anxiety and Depression in an Adolescent Sample," *Nordic Journal of Psychiatry* 75 no. 5 (2021): 330-335. <https://doi.org/10.1080/08039488.2020.1856924>

- Statista. 2021. *Social Media Usage Worldview*. <https://www.statista.com/study/12393/social-networks-statista-dossier/> (Son erişim tarihi 18.04.2022).
- Staude-Müller, Frithjof, Britta Hansen ve Melanie Voss. "How Stressful is Online Victimization? Effects of Victim's Personality and Properties of the Incident," *European Journal of Developmental Psychology* 9 no. 2 (2012): 260-274. <https://doi.org/10.1080/17405629.2011.643170>
- Stratton, Samuel J. "Population Research: Convenience Sampling Strategies," *Prehospital and Disaster Medicine*, 36 no. 4 (2021): 373-374. <https://doi.org/10.1017/S1049023X21000649>
- Spitzberg, Brian H. ve Gregory Hoobler. "Cyberstalking and the Technologies of Interpersonal Terrorism," *New Media & Society* 4 no. 1 (2002): 71-92. <https://doi.org/10.1177/14614440222226271>
- Suler, John. "The Online Disinhibition Effect," *Cyberpsychology & Behavior* 7 no. 3 (2004): 321-326. <https://doi.org/10.1089/1094931041291295>
- Sümer, Nebi. "Yapısal Eşitlik Modelleri: Temel Kavramlar ve Örnek Uygulamalar," *Türk Psikoloji Yazıları* 3 no. 6 (2000): 49-74.
- Şener, Gülüm ve Nilay Abıncık. *Türkiye'de Dijital Şiddet Araştırması 2021*. (İstanbul: Toplumsal Bilgi ve İletişim Derneği, 2021).
- Tang, W. Y., Reer, F. ve Quandt, T. "Investigating Sexual Harassment in Online Video Games: How Personality and Context Factors Are Related to Toxic Sexual Behaviors against Fellow Players," *Aggressive Behavior* 46 no. 1 (2019): 127-135. <https://doi.org/10.1002/ab.21873>
- Taylor, Bruce G., Weiwei Liu ve Elizabeth A. Mumford. "Profiles of Youth in-person and Online Sexual Harassment Victimization," *Journal of Interpersonal Violence* 36 no. 13-14 (2021): 6769-6796. <https://doi.org/10.1177/0886260518820673>
- Temur Şimşekcan, Nurcihan. "Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddetin Başka Bir Biçimi: Siber Şiddet," (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çağ Üniversitesi, Mersin, Türkiye, 2018).
- Thompson, Martie P. ve Deidra J. Morrison. "Prospective Predictors of Technology-Based Sexual Coercion by College Males," *Psychology of Violence* 3 (2013): 233-246. <https://doi.org/10.1037/a0030904>
- Ybarra, Michele L. vd. "Online Social Support as a Buffer against Online and Offline Peer and Sexual Victimization among US LGBT and Non-LGBT Youth," *Child Abuse & Neglect* 39 (2015): 123-136.

<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2014.08.006>

- Vitak, Jessica vd. Identifying Women's Experiences with and Strategies for Mitigating Negative Effects of Online Harassment. In Proceedings of the 20th ACM Conference on Computer Supported Cooperative Work and Social Computing, 1231-1245 (Portland, 2017). <https://doi.org/10.1145/2998181.2998337>
- Wang, Jing vd. "Co-occurrence of Victimization from Five Subtypes of Bullying: Physical, Verbal, Social Exclusion, Spreading Rumors, and Cyber," *Journal of Pediatric Psychology*, 35 no. 10 (2010): 1103-1112. <https://doi.org/10.1093/jpepsy/jsq048>
- World Health Organization. "Global and Regional Estimates of Violence Against Women: Prevalence and Health Effects of Intimate Partner Violence and Non-Partner Sexual Violence," (Geneva, Switzerland: World Health Organization, 2013).
- Woolf, Linda M. ve Michael R. Hulsizer. "Sexual Violence," *The Encyclopedia of Cross Cultural Psychology* içinde, Editör: Kenneth D. Keith, 1168-1171 (John Wiley & Sons, 2013).
- Zetterström Dahlqvist, Helene ve Katja Gillander Gådin. "Online Sexual Victimization in Youth: Predictors and Cross-Sectional Associations with Depressive Symptoms," *European Journal of Public Health* 28 no. 6 (2018): 1018-1023. <https://doi.org/10.1093/eurpub/cky102>
- Zetterström Dahlqvist, Helene vd. "Dimensions of Peer Sexual Harassment Victimization and Depressive Symptoms in Adolescence: A Longitudinal Cross-Lagged Study in a Swedish Sample," *Journal of Youth and Adolescence* 45 no. 5 (2016): 858-873. <https://doi.org/10.1007/s10964-016-0446-x>
- Zhong, Linda R., Mark R. Kebell ve Julianne L. Webster. "An Exploratory Study of Technology-Facilitated Sexual Violence in Online Romantic Interactions: Can the Internet's Toxic Disinhibition Exacerbate Sexual Aggression?" *Computers in Human Behavior* 108 (2020): 106314. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106314>
- Agustina, José Ramon. "Understanding Cyber Victimization: Digital Architectures and the Disinhibition Effect," *International Journal of Cyber Criminology* 9 no. 1 (2015): 35-54. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.22239>